

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

گونه‌شناسی مسکن روستایی

استان فارس

مؤلفان:

بهروز جانی پور

عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

سعید امینیان

عضو هیئت علمی جهاد دانشگاهی

سیده صدیقه روحانی

پژوهشگر جهاد دانشگاهی

معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی

دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی

۱۳۹۶

سرشناسه: عنوان و نام پدیدآور:
 سرشناسه: عنوان و نام پدیدآور:
 جانی پور، بهروز، ۱۳۴۴-
 گونه‌شناسی مسکن روستایی استان فارس / مولفان بهروز جانی پور، سعید امینیان، سیده صدیقه روحانی؛ [برای] معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی، دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی. تهران: بنیاد مسکن انقلاب اسلامی، ۱۳۹۶.
 ۳۸۸ ص: مصور (رنگی)، جدول (رنگی)، نمودار (رنگی)؛ ۲۹×۲۲ س م
 ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۷۸-۲-۵
 فیبا
 مسکن روستایی -- ایران -- فارس
 Housing, Rural -- Iran -- Fars
 امینیان، سعید، ۱۳۵۱ -
 روحانی، سیده صدیقه، ۱۳۶۶ -
 بنیاد مسکن انقلاب اسلامی. معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی
 بنیاد مسکن انقلاب اسلامی. دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی
 بنیاد مسکن انقلاب اسلامی
 ۱۳۹۶ ج ۲ / الف / NAV۵۶۶
 ۲۰۷/۱۴۱۲
 رده‌بندی کنگره:
 رده‌بندی دیویی:
 شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۱۶۹۰

گونه‌شناسی مسکن روستایی استان فارس

تألیف:

دکتر بهروز جانی پور - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
 مهندس سعید امینیان - عضو هیئت علمی دانشگاه تهران
 مهندس سیده صدیقه روحانی - پژوهشگر جهاد دانشگاهی

ناشر:

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی

مدیر فنی و هنری: آقای مهدی احمدی

ویراستار ادبی: مهسا مجتهدی

عکس روی جلد: روستای موسویه - آرشبو دفتر مسکن روستایی

لیتوگرافی، چاپ و صحافی: تحریر خیال

چاپ اول: زمستان ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۱۷۸-۲-۵

بهاء: ۵۰,۰۰۰ تومان

نشانی:

تهران، خیابان دکتر فاطمی، شماره ۲۷۱، صندوق پستی
 ۱۵۸۱۷۵/۴۹۱۳، تلفن: ۸۸۹۸۴۴۷۷، دورنگار: ۸۸۹۸۴۵۳۷

نشانی سایت: www.bonyadmaskan.ir

لطفا کلیه انتقادات و پیشنهادات و نقطه‌نظرات اصلاحی خود را به نشانی

Publish@bonyadmaskan.ir با ذکر نام کتاب و شماره صفحه

ارسال نمایید.

تمامی حقوق مربوط به این کتاب محفوظ و متعلق به بنیاد مسکن انقلاب اسلامی می‌باشد.

فهرست

۳۶	استان فارس	۱	سرآغاز
۳۶	جغرافیای انسانی	۳	پیشگفتار
۳۷	زندگی شهری		فصل اول (کلیات)
۳۸	زندگی روستایی	۷	مقدمه
۳۹	زندگی عشایری	۸	بیان مسئله
۴۱	جغرافیای اقتصادی	۹	روش تحقیق
۴۱	فعالیت‌های کشاورزی	۹	روش کار
۴۱	فعالیت‌های صنعتی و معدنی	۱۰	منطقه‌بندی مطالعات
۴۲	صنایع دستی	۱۱	مرحله‌بندی کار
۴۳	فرصت‌های تجارت	۱۲	نحوه انتخاب روستاهای نمونه
۴۴	فرصت‌های گردشگری	۱۲	انتخاب روش نمونه‌گیری
	فصل سوم (باز شناسی بافت‌های روستایی)	۱۲	انتخاب روستاهای منتخب نهایی
۴۹	مقدمه	۱۵	تعاریف و مفاهیم مرتبط
۵۰	عوامل مؤثر بر شکل‌گیری و توسعه‌ی بافت‌های روستایی	۱۵	چارچوب کلی مطالعه نتایج حاضر
۵۰	موقعیت طبیعی و اقلیمی		فصل دوم (معرفی ویژگی‌های استان فارس)
۵۰	فرصت‌های ارتباطی و دسترسی‌ها	۲۱	مقدمه
۵۱	امکان‌ات صنعتی و اقتصادی	۲۳	پیشینه‌ی تاریخی
۵۱	عوامل تاریخی-مذهبی	۲۵	جغرافیای طبیعی
۵۱	تحلیل ساختار کالبدی بافت روستاها	۲۵	محیط و منابع طبیعی
۵۲	روستاهای مناطق دشتی	۲۵	ناهمواری‌ها
۵۲	روستای شهید آباد	۲۶	وضعیت خاک
۵۳	روستای عباس آباد	۲۶	وضعیت آب
۵۴	روستای میانرود	۲۷	پوشش گیاهی
۵۵	روستای علویه (بابا عرب)	۲۸	پوشش جانوری
۵۶	روستای آب‌آباد	۲۹	مناطق حفاظت شده
۵۷	روستای پاسا	۳۱	شرایط اقلیمی
۵۸	روستای بندر	۳۱	ارتفاع از سطح دریا
۵۹	روستای صحرارود	۳۱	توده‌های هوایی مؤثر بر استان
۶۰	روستای فرشته‌چن	۳۲	میزان دما و بارندگی
۶۱	روستاهای مناطق کوهپایه‌ای	۳۲	پهنه‌بندی اقلیمی
۶۱	روستای بادبر	۳۳	مخاطرات طبیعی
۶۲	روستای علی‌آباد شمس	۳۳	زلزله
۶۳	روستای آسپاس	۳۳	رانش و فرونشست زمین
۶۴	روستای برایجان	۳۴	سیل
۶۵	روستای جرمشت پایین	۳۴	خشکسالی
۶۶	روستای خسویه	۳۴	آلودگی‌های زیست محیطی
۶۷	روستای آبگرم سپیدان	۳۴	آلودگی هوا
۶۸	روستای معزآباد جابری	۳۵	آلودگی آب و خاک
۶۹	روستای بورکی علیا	۳۵	آلودگی ناشی از پسماند
۷۰	روستای کمارج	۳۶	جمع‌بندی تهدیدات و فرصت‌های زیست محیطی

۱۳۴	خانه‌ی اول روستای بندامیر	۷۱	روستای اشکنان
۱۳۶	خانه‌ی دوم روستای بندامیر	۷۲	روستای دنگز
۱۳۹	روستای صحرارود	۷۳	روستای فیشر
۱۴۰	خانه‌ی اول روستای صحرارود	۷۴	روستای کورده
۱۴۲	خانه‌ی دوم روستای صحرارود	۷۵	روستای کهنه اوز
۱۴۵	روستای فرشته‌جان	۷۶	روستای علاءمرودشت
۱۴۶	خانه‌ی روستای فرشته‌جان	۷۷	روستای کوپن علیا
۱۴۹	روستای یادبر	۷۸	روستای بشنه
۱۵۰	خانه‌ی اول روستای یادبر	۷۹	روستاهای مناطق کوهستانی
۱۵۲	خانه‌ی دوم روستای یادبر	۷۹	روستای قلات
۱۵۵	روستای علی آباد شمس	۸۰	روستای نوایگان
۱۵۶	خانه‌ی اول روستای علی آباد شمس	۸۱	روستای مارگان
۱۵۸	خانه‌ی دوم روستای علی آباد شمس	۸۲	روستای شکفت
۱۶۱	روستای آسیاس	۸۳	روستای زنجیران
	خانه‌ی روستای آسیاس	۸۴	روستای دوسیران
۱۶۵	روستای برایجان	۸۵	روستای بابامنیر
۱۶۶	خانه‌ی اول روستای برایجان	۸۶	روستای بوان سفلی
۱۶۸	خانه‌ی دوم روستای برایجان	۸۷	روستای کلاه سیاه
۱۷۰	خانه‌ی سوم روستای برایجان	۸۸	تحلیل یکپارچه‌ی بافت‌های روستایی
۱۷۳	روستای جرمشت پایین	۸۸	مراحل شکل‌گیری بافت
۱۷۴	خانه‌ی روستای جرمشت پایین	۸۸	سازمان فضایی (شبه‌ی معابر و کانون‌های خدماتی)
۱۷۷	روستای خسویه	۸۸	امکانات و موانع توسعه
۱۷۸	خانه‌ی روستای خسویه	۸۸	
۱۸۱	روستای آبگرم سپیدان	۱۰۱	فصل چهارم (معرفی مسکن روستایی)
۱۸۲	خانه‌ی روستای آبگرم سپیدان	۱۰۳	مقدمه
۱۸۵	روستای معاد بادری	۱۰۴	روستای شهیدآباد
۱۸۶	خانه‌ی روستای معاد بادری	۱۰۷	خانه‌ی روستای شهیدآباد
۱۸۹	روستای بورکی علیا	۱۰۸	روستای عباس آباد
۱۹۰	خانه‌ی اول روستای بورکی علیا	۱۱۰	خانه‌ی اول روستای عباس آباد
۱۹۲	خانه‌ی دوم روستای بورکی علیا	۱۱۳	خانه‌ی دوم روستای عباس آباد
۱۹۵	روستای کمارج	۱۱۳	روستای میانرود
۱۹۶	خانه‌ی اول روستای کمارج	۱۱۴	خانه‌ی روستای میانرود
۱۹۸	خانه‌ی دوم روستای کمارج	۱۱۷	روستای باباعرب (علویه)
۲۰۱	روستای اشکنان	۱۱۸	خانه‌ی اول روستای بابا عرب (علویه)
۲۰۲	خانه‌ی اول روستای اشکنان	۱۲۰	خانه‌ی دوم روستای بابا عرب (علویه)
۲۰۴	خانه‌ی دوم روستای اشکنان	۱۲۳	روستای قطب آباد
۲۰۷	روستای دنگز	۱۲۴	خانه‌ی اول روستای قطب آباد
۲۰۸	خانه‌ی اول روستای دنگز	۱۲۶	خانه‌ی دوم روستای قطب آباد
۲۱۰	خانه‌ی دوم روستای دنگز	۱۲۹	روستای پاسالاری
۲۱۳	روستای فیشر	۱۳۰	خانه‌ی روستای پاسالاری
		۱۳۳	روستای بندامیر

۲۹۵	روستای کلاه سیاه	۲۱۴	خانه‌ی اول روستای فیشور
۲۹۶	خانه‌ی اول روستای کلاه سیاه	۲۱۶	خانه‌ی دوم روستای فیشور
۲۹۸	خانه‌ی دوم روستای کلاه سیاه	۲۱۸	خانه‌ی سوم روستای فیشور
	فصل پنجم (تجزیه تحلیل و نتیجه‌گیری)	۲۲۱	روستای کورده
۳۰۳	مقدمه	۲۲۲	خانه‌ی روستای کورده
۳۰۴	تحلیل عوامل قومیتی و فرهنگی بر سکونت	۲۲۵	روستای کهنه اوز
۳۰۴	ویژگی‌های سکونت‌گاه‌های قوم فارس	۲۲۶	خانه‌ی اول روستای کهنه اوز
۳۰۵	ویژگی‌های سکونت‌گاه قوم‌های کرد، لر و لاری	۲۲۸	خانه‌ی دوم روستای کهنه اوز
۳۰۷	ویژگی‌های سکونت‌گاه قوم ترک (قشقای)	۲۳۱	روستای علامرودشت
۳۰۹	ویژگی‌های سکونت‌گاه قوم عرب	۲۳۲	خانه‌ی اول روستای علامرودشت
۳۰۹	تأثیر ویژگی‌های محیطی و طبیعی بر شکل‌گیری...	۲۳۴	خانه‌ی دوم روستای علامرودشت
۳۱۰	تحلیل وضعیت استقرار فضایی گونه‌ها به تفکیک ...	۲۳۷	روستای کوپن علیا
۳۱۰	نظام استقرار فضایی مسکن روستایی در مناطق دشت و ...	۲۳۸	خانه‌ی اول روستای کوپن علیا
۳۱۲	نظام استقرار فضایی مسکن روستایی در مناطق کوهپایه‌ای	۲۴۰	خانه‌ی دوم روستای که علیا
۳۱۶	نظام استقرار فضایی مسکن روستایی در مناطق کوهستانی	۲۴۳	روستای بشنه
۳۱۹	تحلیل جهت‌گیری بناها نسبت به آفتاب	۲۴۴	خانه‌ی اول روستای بشنه
۳۱۹	جهت‌گیری گونه‌ها در مناطق دشت و جلگه	۲۴۶	خانه‌ی دوم روستای بشنه
۳۱۹	جهت‌گیری غالب در مناطق دشت و جلگه	۲۴۹	روستای قلات
۳۲۲	جهت‌گیری گونه‌ها در مناطق کوهپایه‌ای	۲۵۰	خانه‌ی اول روستای قلات
۳۲۶	جهت‌گیری گونه‌ها در مناطق کوهستانی	۲۵۰	خانه‌ی دوم روستای قلات
۳۲۸	تراکم یا پراکندگی گونه‌ها در همجواری الگوهای ...	۲۵۵	روستای نوایگان
۳۲۹	تأثیر ویژگی‌های معیشتی بر شکل‌گیری مسکن روستایی	...	خانه‌ی روستای نوایگان
۳۲۹	دامداری و دامپروری	۱۰۹	روستای مارگان
۳۳۰	آبیاری	۲۶۰	خانه‌ی اول روستای مارگان
۳۳۰	شماره‌ری	۲۶۲	خانه‌ی دوم روستای مارگان
۳۳۰	عملک‌ها، راه‌ها و فضاهای خانه‌های روستایی استان فارس	۲۶۴	خانه‌ی سوم روستای مارگان
۳۳۰	ساختار کالبدی و فضایی	۲۶۷	روستای شکفت
۳۳۸	عملکردها و کاربردها - اجزای شکل‌دهنده‌ی مسکن ...	۲۶۸	خانه‌ی روستای شکفت
۳۵۴	جمع‌بندی کاربردها، فضایی، عملکردی گونه‌های ...	۲۷۱	روستای زنجیران
۳۷۸	تحلیل سازه و مصالح ساختمانی به‌کاررفته در گونه‌ها	۲۷۲	خانه‌ی اول روستای زنجیران
۳۷۹	پی‌ها	۲۷۴	خانه‌ی دوم روستای زنجیران
۳۸۰	دیوارها	۲۷۷	روستای دوسیران
۳۸۲	سقف‌ها	۲۷۸	خانه‌ی اول روستای دوسیران
۳۸۵	نتیجه‌گیری نهایی	۲۸۰	خانه‌ی دوم روستای دوسیران
۳۸۶	راهکارهای پیشنهادی برای طراحی مسکن روستایی	۲۸۳	روستای بابامنیر
		۲۸۴	خانه‌ی اول روستای بابامنیر
		۲۸۶	خانه‌ی دوم روستای بابامنیر
		۲۸۹	روستای بوان سفلی
		۲۹۰	خانه‌ی اول روستای بوان سفلی
		۲۹۲	خانه‌ی دوم روستای بوان سفلی

سراغاز

طی چند دهه اخیر به منظور رشد و توسعه مناطق روستایی و ارتقا کیفیت محیط کالبدی روستاها اقدامات گسترده‌ای توسط دولت‌ها به عمل آمده است که از جمله آنها می‌توان به تهیه و اجرای طرح‌های هادی روستایی، طرح‌های «احیاء بافت باارزش» و «بهسازی و نوسازی مسکن روستایی» اشاره کرد.

هر نوع تلاشی در این زمینه زمانی قرین به موفقیت خواهد بود که واقعیات موجود، نیازهای جامعه روستایی، ارزش‌ها و خصلت‌های زندگی اجتماعی و اقتصادی و ویژگی‌های معماری آنها به صورت مناسب در سیاه‌ت‌ها و نظام برنامه‌ریزی و طراحی بازخورد پیدا نماید و در آن ملحوظ شود.

برای رسیدن به چنین مقصدی شرایط قانونمندی‌های موثر در شکل‌گیری مسکن، بافت و ارزش‌های پایدار معماری روستایی شامل ابعاد زیبایی‌شناختی، تناسبات، ویژگی‌های اقلیمی، ویژگی‌های محیط‌زیستی، ویژگی‌های ساخت، مصالح و... ضرورت می‌یابد.

با عنایت به موارد فوق و همچنین فقدان منابع کافی در حوزه مطالعات روستایی، معاونت امور بازسازی و مسکن روستایی بنیاد مسکن انقلاب اسلامی اقدام به تهیه و گردآوری مجموعه‌ای از طرح‌های پژوهشی با موضوع «گونه‌شناسی مسکن روستایی» در استان‌های مختلف کشور نمود. کتاب حاضر حاصل یافته‌های طرح که شناسایی استان فارس است که توسط پژوهشکده مطالعات توسعه سازمان جهاد دانشگاهی تهران به انجام رسیده است.

امید است انتشار این کتاب گامی رو به جلو در زمینه شناخت و بررسی مسکن روستایی استان فارس گردد و زمینه طراحی مسکن منطبق بر هویت معماری روستا استان را فراهم نماید. در انتها لازم می‌دانم از جناب آقای دکتر سید امیرحسین گرجی، مدیر دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی، پژوهشکده مطالعات توسعه سازمان جهاد دانشگاهی تهران و مولفان محترم کتاب آقایان دکتر بهروز جانی‌پور و مهندس سعید امینیان و دکتر خانم دکتر صدیقه روحانی و همچنین جناب آقای رضایی، مدیرکل محترم روابط عمومی و همکاران محترم دفتر مطالعات و تحقیقات مسکن روستایی که در فرآیند تدوین و چاپ این کتاب همراهی نموده‌اند قدردانی و تشکر نمایم.

شایان ذکر است که این معاونت، در راستای نشر نتایج طرح‌های پژوهشی پذیرای پیشنهادها و نظرات صاحب‌نظران و اساتید محترم برای کامل‌تر شدن این کتاب و مجموعه مطالعات گونه‌شناسی مسکن روستایی خواهد بود.

عزیزاله مهدیان

معاون امور بازسازی و مسکن روستایی

بنیاد مسکن انقلاب اسلامی